

Sygeplejerskers oplevelser med anvendelse af klinisk lederskab i en hospitalsenhed.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indholdsfortegnelse.....	2
Sygeplejerskers oplevelser med anvendelse af klinisk lederskab i en hospitalsenhed.....	3
Forfatter:	3
Baggrund for det kliniske spørgsmål	4
Det klinisk spørgsmål.....	4
Inklusionskriterier.....	5
Søgestrategi.....	5
Valg af database	5
Grundmatrix (table 1).....	6
MPRISMA Flow Diagram.....	8
Identification	8
Eligibility	8
Included	8
Screening	8
Reviewmatrix.....	9
Samlet vurdering af artikler.....	12
Referenceliste.....	14

Sygeplejerskers oplevelser med anvendelse af klinisk lederskab i en hospitalsenhed.

Forfatter:

Lone Hansen

Uddannelseskoordinator, Lektor, MPQM

loha@ucl.dk

Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle

Vestre Engvej

7100 Vejle

Publicationsdato:

7.1.2019.

Revidereret d. 22.2.2019

Anslag: 11.916

Ingen økonomisk interesse.

Baggrund for det kliniske spørgsmål

Undervisning i faget organisation og ledelse indgår i sygeplejerskeuddannelsen på 5. semester. Der undervises ud fra bogen "Klinisk Lederskab, en grundbog i sygeplejen". I bogen er begrebet klinisk lederskab belyst ud fra de krav, som relaterer sig til Bekendtgørelse for sygeplejerskeuddannelse fra 2016 (Dau, Nielsby 2018). Til undervisningen er tilknyttet læringsmål og der udprøves i begrebet koblet på en aktuel patientcase som afslutning på 5. semester. Herefter skal de studerende arbejde med begrebet i klinisk praksis.

Begrebet klinisk lederskab kan opleves svært definerbart. Studerende udtrykker, at de er udfordret i, at tilegne sig diciplinen klinisk lederskab, som en udførende handling indenfor sygeplejen. Her udtaler de studerende, at de oplever, at mangle mod og modenhed i, at kunne tage en ledende rolle i sygeplejen, både når det gælder ledelse af et enkelt eller flere patientforløb.

I undervisningen tages afsæt i teori om klinisk lederskab ud fra førnævnte bog, men også Marit Kirkevolds teori om grundlæggende og avanceret klinisk lederskab(Kirkevold 2012), og Mannix et al. 's model om klinisk fokus, samarbejdsfokus og personligt fokus i klinisk lederskab(Mannix J, Wilkes L et al. 2013) .

Teorien viser, at klinisk lederskab er et komplekst begreb, som tilegnes både på et teoretisk niveau, men i høj grad også i klinikken. Det betyder, at de studerende har behov for at vide, hvordan sygeplejersker oplever, at arbejde med klinisk lederskab i klinikken. Som en forlængelse af dette, synes der at være brug for, at inddrage denne viden,for at understøtte de studerendes oplevelse af transfer i uddannelsen. Til dette formål kunne inddragelse af forskningsviden om, hvordan sygeplejersker oplever at arbejde med klinisk lederskab inddrages.

Det klinisk spørgsmål

Hvordan oplever sygeplejersker anvendelsen af det kliniske lederskab på hospitalet?

Det fokuserede spørgsmål lægger op til en kvalitativ tilgang, da jeg ønsker viden om erfaringer og oplevelser med anvendelsen af klinisk lederskab. Jeg søger ikke en effektmåling, men indsigt i oplevelser og erfaringer, hvorfor spørgsmålet retter sig mod indsigt og forståelse. Som en følge af dette anvendes PICO med lille o, PICo. Dette fordi jeg interesseret mig for en bestemt gruppe i en bestemt kontekst(Lund, Juhl et al. 2014).

PICo

Population	Intervention	Context
Nurses	Experience with Clinical leadership	Hospital

Inklusionskriterier

- Sygeplejersker som arbejder på hospitalet
- Klinisk lederskab som et redskab i udførelsen af sygepleje, da begrebet ofte også anvendes som en ledelsesstil
- Sygeplejerskens oplevelser og erfaringer med klinisk lederskab
- Alle publikationstyper, prioriteret efter evidens grad
- Sprog; Forskningsviden på engelsk, dansk, svensk eller norsk
- Begrebet klinisk lederskab forstået, som en sygeplejefaglig kompetence
- Forskningsviden fra de sidste 10 år ønskes primært, dette begrundet i udviklingen indenfor organisation og sygeplejerskens virksomhedsområde. Samtidig er fænomenet særligt italesat indenfor de seneste 10 år
- Alle former for kvalitative studier, idet jeg ønsker indsigt i sygeplejerskers erfaringer og oplevelser i brugen af det kliniske lederskab

Søgestrategi

Valg af database

Da det kliniske spørgsmål kalder på indblik i sygeplejerskers erfaringer og oplevelser med anvendelse af klinisk lederskab, udledes at spørgsmålet er af kvalitativ karakter. Der vælges søgning indenfor den sundhedsfaglige forsknings database Cinahl og den psykologi/terapi orienterede database Psyk.info. Der søges efter højeste evidens indenfor det fokuserede kliniske spørgsmål (Lund et al, p. 47, 2014).

Begrundelsen for valg af Cinahl skal ses i relation til det kliniske spørgsmål, idet det indeholder elementer af både en fagfaglig og organisatorisk karakter indenfor sygeplejen. Dette kan findes i Cinahl, hvor der findes bøger, tidsskrifter, afhandlinger og standarder.

Psyk.info indeholder referencer til tidsskriftsartikler, bogkapitler, bøger og afhandlinger fra mere end 2000 internationale tidsskrifter. Databasen er valgt idet der synes mulighed for at finde forskningsviden omkring sygeplejerskernes erfaringer og oplevelser indenfor et udvalgt felt.

Søgestrategi

Den valgte søgestrategi er pyramidesøgning, hvor der sker en prioritering i publikationstyperne (Lund et al., p. 43,2014). Jeg vil søge efter kliniske retningslinjer for emnet, men er dette ikke muligt, søges efter systematiske oversigtsartikler. Findes dette ikke vil jeg dernæst gå efter originale studier.

Der søges med bloksøgning, hvor søgningerne foregår i trin, og ordene i hver blok er søgt med den boolske operator OR. Derefter er alle blokkene koblet ved at søge med AND, hvor søgningen igen indsnævres da koblingen dækker det fulde fokuserede felt(Lund et al. 2014).

Grundmatrix (table 1)

Blok 1 – Clinical leadership	Blok 2 – Hospital	Blok 3 – Nurses	Blok 4 –Experience
Clinical leadership	Hospital	Nurses	Experience
Clinical nursing leadership	Hospital unit	Clinical nurses	
	Hospital ward	Ward nurse	
		Nursing	

Der søges i Cinahl, hvor der søges på fritekst, kontrollerede emneord og frasetekst. Der startes med en fritekst søgning på ordet clinical nursing leadership for at få en fornemmelse af antal fund. I fritekstsøgningen indgår fund fra søgningen på kontrollerede emneord. Søgning med kontrollerede emneord findes for snæver, hvorfor jeg går med fritekstsøgningen. Derudover kobles med den boolske operatør OR på clinical leadership som frasetekst. Frasetekst er valgt, fordi jeg ønsker at finde forskning omhandlende klinisk lederskab, som et samlet begreb og ikke artikler, hvor lederskab og klinisk er koblet ind i forskellige sammenhænge. Herefter vælger jeg, at gå med fritekstsøgningen på hospital, da der implicit i dette begreb indgår hospital ward og unit. Da jeg søger på blokken for experience, ses, at dette er implicit for søgningen. Jeg sætter sprogfilter med engelsk ind, men forskellen er kun 1 artikel. Jeg kunne have stoppet ovenstående søgning tidligere og derved haft flere fund, men da mit emne er meget afgrænset vælger jeg, at gå med den smalleste søgning.

For Psyk.info. følger jeg samme strategi som i søgningen i Cinahl, her er søgning på experience vigtig, da dette er et vigtigt aspekt i søgningen i den psykologiske orienterede database. Her er erfaringer og oplevelser i centrum. Jeg ender ud med en snæver søgning, hvor jeg kunne være stoppet tidligere i søgningen, og have gennemset fundene, men jeg vælger at indsnævre søgningen og sammenligne mine fund. Her ses et sammenfald af artikler og jeg vælger at gå med den smalle søgning.

Den endelige søgestreng i begge databaser ser således ud:

Cinahl søgt d. 7.12.2018:

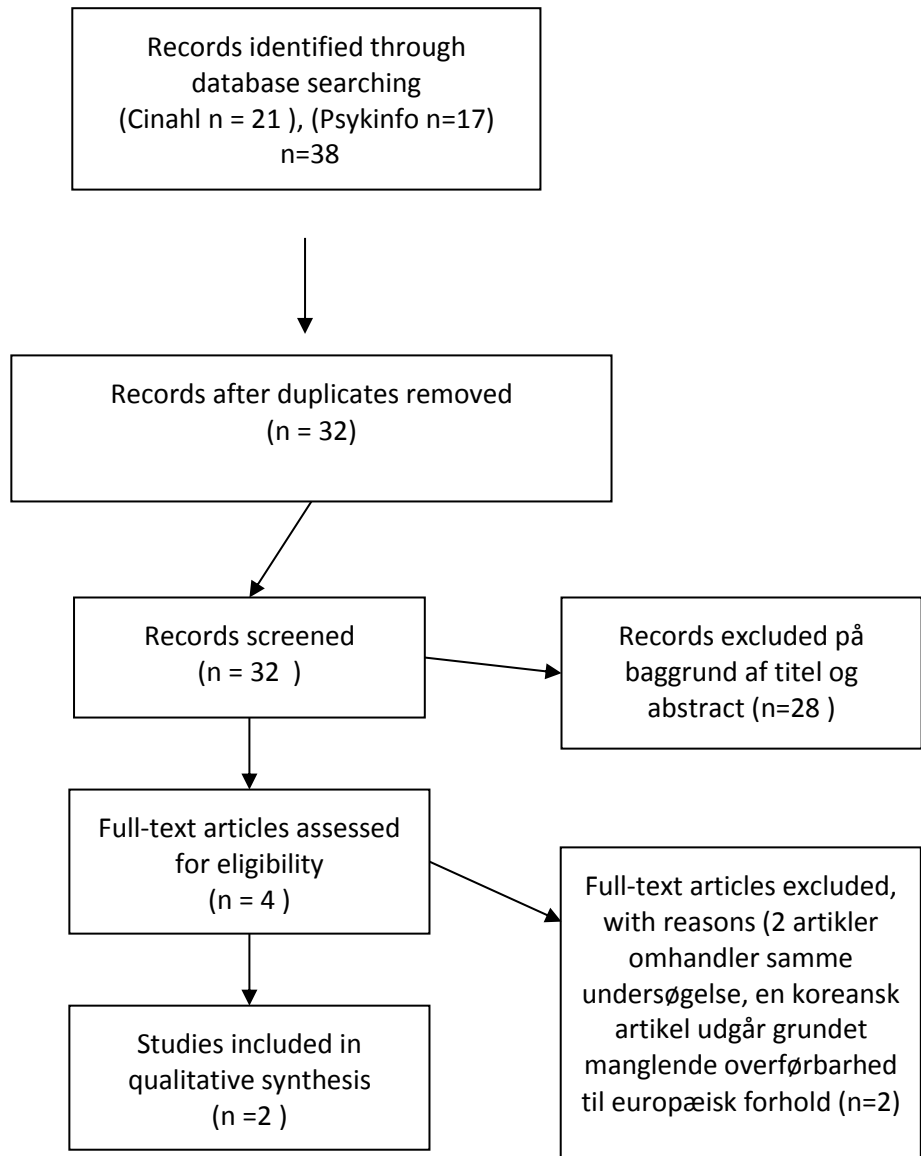
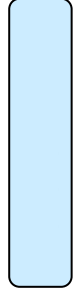
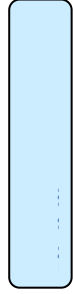
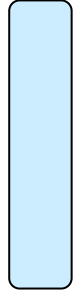
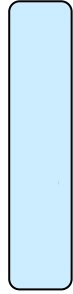
Blok	Søgeord	Hits
1	"Clinical leadership" OR clinical nursing leadership	771
2	Hospital	387.701
3	Nurse OR nursing	809.292
4	experience	276.657
Endelig søgning	("Clinical leadership" OR clinical nursing leadership) AND Hospital AND (nurse OR nursing) AND experience	21

Psyk.info, søgt d. 7.12.2018

Blok	Søgeord	Hits
1	"Clinical leadership" OR clinical nursing leadership	223
2	Hospital	361.423
3	Nurse OR Nursing	151.189
4	experience	541.189
Endelig søgning	("Clinical leadership" OR clinical nursing leadership) AND Hospital AND (nurse OR nursing) AND experience	17

PRISMA Flow Diagram

Reviewmatrix

Forfatter	Titel	Journal	År	Lokation	Formål m.studiet	Studiedesign	Kontekst
Phillips, N; Byrne, G.	Enhancing frontline clinical leadership in an acute hospital trust	Journal of Clinical Nursing	2012	UK	At udvikle og evaluere et uddannelsesprogram rettet mod frontpersonale i akutmodtagelsen for at optimere klinisk lederskab i klinikken	Både struktureret og semistrukturerede spørgeskema	Sygehus
Fealy, G; McNamara M S; Casey,M; O´connor, T; Patton, D; Doyle, L; Quinlan, C.	Service impact of a national clinical leadership development programme: findings from a qualitative study.	Journal of Nursing management.	2015	Irland	At evaluere et uddannelsesprogram omhandlende klinisk lederskab i klinikken	fokus gruppe og individuelle interview	Sygeplejersker på sygehuse

Nedenstående Matrix er valgt for at skabe overblik over de udvalgte artiklers metadata og fund. I det kvalitative design har der været behov for at beskrive vigtige elementer, som f.eks, hvordan man har defineret begrebet klinisk lederskab, samt vise kontekst. I brugen af matrix har man derfor et hurtigt overblik over forskelle i artiklerne og fundene.

Forfatter	Titel	Journal	År	Lokation	Formål m.studiet	Studiedesign	Kontekst	Klinisk lederskab	N:	Fund
Phillips, N; Byrne, G.	Enhancing frontline clinical leadership in an acute hospital trust	Journal of Clinical Nursing	2012	UK	At udvikle og evaluere et uddannelsesprogram rettet mod frontpersonale i akutmodtagelsen for at optimere klinisk lederskab i klinikken	Både struktureret og semistrukturerede spørgeskema	Sygehus	Klinisk lederskab ses her som både en ledelseskompetence, men også en klinisk funktion i samarbejdet med andet personale omkring patientsikre forløb i akutmodtagelsen	24	Sygeplejerskerne oplevede at de havde manglet kompetencer, særligt indenfor ledelse. Der blev særligt oplevet at kommunikation er vigtig i klinisk lederskab. De oplevede at personlig indstilling til klinisk lederskab er vigtig.
Fealy, G; McNamar a M S; Casey,M; O'connor, T; Patton, D; Doyle, L; Quinlan, C.	Service impact of a national clinical leadership development programme: findings from a qualitative study.	Journal of Nursing management.	2015	Irland	At evaluere et uddannelsesprogram omhandlende klinisk lederskab i klinikken	Fokus gruppe og individuelle interview	Sygeplejersker på sygehus	Klinisk lederskab ses her som en kontekstafhængig klinisk funktion, hvor der er fokus på ledelse gennem samarbejde, kommunikation men også udvikling af kliniske kompetencer	70	Deltagerne erfarede at der var et behov for udvikling af både kliniske og ledelsesmæssige kompetencer. Klinisk lederskab erfares som kompleks.

Kritisk vurdering af artikler:										
CASP spørgsmål	1. Har studiet en klar fremstilling af formål	2. Er det vel valgt at undersøge med en kvalitativ metode	3. Er studie designet hensigtsmæssig i forhold til formål	4. Er udvælgelsesstrategien hensigtsmæssig?	5. Blev data indsamlet så de omhandler forskningsfeltet	6. Er forholdet mellem forfatter og deltager overvejet?	7. Er etiske spørgsmål overvejet?	8. Er data analysen stringent?	9. Er der en klar fremstilling af resultat?	Hvor værdifuldt er studiet?
Artikel										
Phillips and Byrne	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	I studiet beskrives bidraget til praksis. Samtidig inddrages relevant litteratur og der identificeres nye forskningsområder i forlængelse af eget studie. Slutteligt er der overvejet <u>overførbarhed</u> til andre <u>populationer</u> og anvendelse i anden kontekst. Studiet vurderes til at have en høj intern validitet. Men da der ikke er etiske overvejelser for studiet, vurderes det af lav værdi.
<u>Fearly et al.</u>	Ja	Ja	<u>ja</u>	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja der er overvejet bidrag i forhold til eksisterende viden på feltet. Resultaterne applikeres på gældende <u>praksis</u> . Der identificeres nye områder for forskning, hvor klinisk lederskab og klinisk udvikling i praksis kan undersøges. Der er overvejelser for <u>overførbarheden</u> af resultaterne til klinisk praksis i anden kontekst. Studiet vurderes til at have en høj værdi.

Samlet vurdering af artikler

I den ovenstående kritiske vurdering af de to udvalgte artikler, er CASP anvendt. I vurderingen ses for begge artikler en tydelig formålsbeskrivelse. Begge artikler ønsker at undersøge, hvorvidt et uddannelsesprogram for klinisk lederskab har fungeret og udviklet kompetencer hos sygeplejerskerne. I den ene artikel henvender undersøgelsen sig til sygeplejersker i en akutafdeling, i den anden er det sygeplejersker generelt. Mit kliniske spørgsmål efterspørger sygeplejerskernes erfaringer og oplevelser med at arbejde med klinisk lederskab. Dette synes at blive beskrevet indirekte i begge artikler, da de beskriver efterspørgsel på kompetenceudvikling indenfor feltet. Altså at sygeplejerskerne har udtrykt at mangle kompetencer i arbejdet med klinisk lederskab. Begge artikler viser, at særligt kommunikation og personligt lederskab koblet med kliniske erfaringer er omdrejningspunktet for sygeplejerskerne. Der skal dog i vurderingen tages højde for, at formålet i begge artikler ikke er, at beskrive erfaringer med brug af klinisk lederskab, men at evaluere uddannelsesprogrammer til kompetenceøgning indenfor brug af klinisk lederskab.

I artiklen af Phillips og Byrne ses, at det er en intern undersøgelse, hvor man har haft et konsulentfirma, til at undervise og udvikle programmet (Phillips, Byrne 2013). Her forekommer det betænkeligt, at der ikke er etiske og juridiske overvejelser inddraget for personalets deltagelse. Der er ikke beskrevet informeret samtykke eller håndtering af data. Dette synes problematisk, da man netop som sygeplejersker udstiller sin egen formåen som udfører af klinisk lederskab, og der synes at være behov for en beskyttelse af data fra deltagerne. Man kunne være betænkelig ved om deltagerne er trygge ved undersøgelsen og deltagelsen, samtidig med at deres egne ledere har bestilt programmet. Her synes at være mulighed for bias i forhold til de informationer, man her vil bidrage med i undersøgelsen. Det vurderes at denne undersøgelses validitet er karakteriseret ved at være intern og derfor ikke overførbart til anden kontekst, hvorfor evidensen vurderes lavt. Da min undersøgelse er af kvalitativ art vælger jeg, at se på de to artiklers fund som et samlet svar på det kliniske spørgsmål, hvor jeg ønskede at få et indblik i sygeplejerskers erfaring med, at arbejde med klinisk lederskab. Begge artikler bidrager til at kunne besvare mit spørgsmål på udvalgte områder. Konklusionerne viser, at sygeplejerskerne har erfaret at klinisk lederskab er kontekstafhængig og kræver samarbejde med andre kolleger. Dette fordrer at sygeplejersken er fagligt kompetent og evner at tro på egne kompetencer i forhold til, at magte et kompleks patientforløb, med inddragelse af andre kolleger og faggrupper. Lederskab er beskrevet, som en erfaret udfordring. Lederskabet er for begge undersøgelser beskrevet, som både ledelse af klinik, men også personale ledelse i det aktuelle patientforløb. Der efterspørges ledelseskompetencer. Disse konklusioner besvarer det kliniske spørgsmål tilfredsstillende, da det bidrager til indblik i erfarede og oplevede elementer i relation til klinisk lederskab.

Begge undersøgelser besvarer med brug af både semistrukturerede og strukturerede spørgeskemaer, observationer og fokusgruppeinterviews, hvilket har vist sig, at være anvendeligt. Metoderne har givet deltagerne mulighed for at udtrykke egne oplevelser og erfaringer, samtidig med at de har kunnet vise det i

praksis. Fokusgruppe interviews har desuden bidraget med indblik i andre kollegers erfaringer og oplevelser. Vedrørende analysen af data, har der været en rimelig tydelighed. Særligt inddragelse af citater har kvalificeret undersøgelse troværdighed (Fealy, McNamara et al. 2015). Analyseprocessen har været klar og resultaterne har i nogen grad været præsenteret. Hvorvidt resultaterne er almenlydige og anvendelige vurderes af mig som enkeltperson som værende gyldige. Jeg har her anvendt CASP. Her ville det have været fordelagtigt at have været et panel af bedømmere, hvor man kunne have drøftet indholdet og evidensen.

Skal der evidensvurderes på artiklerne kan man konkludere, at der i denne metasyntese, ikke kunne findes kliniske retningslinjer for området. Men de udvalgte artikler har givet et bidrag til undersøgelse af det kliniske spørgsmål på en stringent og troværdig vis, dog med meget lav evidensgrad (Henricson, M 2018).

Referenceliste

DAU, S. and NIELSBY, U., 2018. *Klinisk lederskab : en grundbog i sygeplejen*. Kbh.: FADL.

FEALY, G.M., MCNAMARA, M.S., CASEY, M., O'CONNOR, T., PATTON, D., DOYLE, L. and QUINLAN, C., 2015. Service impact of a national clinical leadership development programme: Findings from a qualitative study. *Journal of nursing management*, **23**(3), pp. 324-332.

KIRKEVOLD, M., 2012. Hvad er sygeplejens rolle i dagens og fremtidens sundhedsvæsen? .

LUND, H., JUHL, C., ANDREASEN, J. and MØLLER, A.M., 2014. *Håndbog i litteratursøgning og kritisk læsning: redskaber til en evidensbaseret praksis*. Munksgaard.

MANNIX J, WILKES L and DALY J., 2013. Attributes of clinical leadership in contemporary nursing: An integrative review. *Contemp.Nurse*, **2013;45**, pp. 10.

HENRICSON M, 2018. Videnskabelig teori og metode. Fra ide til eksamination. Munksgaard. 2.udgave .. Munksgaard Copenhagen,pp465-478 .

PHILLIPS, N. and BYRNE, G., 2013. Enhancing frontline clinical leadership in an acute hospital trust. *Journal of Clinical Nursing*, **22**(17-18), pp. 2625-2635.